

การเขียนคำขวัญ

จะอุ่น ใจดิถกง

คำขวัญนับเป็นข้อเขียนที่มีความสำคัญต่อสังคมปัจจุบันอยู่มาก จะเห็นได้จากคำประกาศเชิญชวนของหน่วยงานต่าง ๆ ให้ผู้สนใจส่งคำขวัญเข้าประกวดกันอยู่เสมอ และการประกวดแต่ละครั้งยังกำหนด รางวัลไว้ค่อนข้างสูง คำขวัญจึงเป็นข้อเขียนที่ผู้อ่านสนใจ เนื่องจากใช้เวลาเพียงเล็กน้อยก็สามารถ ทำความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที

ในฐานะที่ผู้เขียนมีโอกาสเป็นกรรมการตัดสินการประกวดคำขวัญมาหลายครั้ง และทุกครั้งจะพบว่ามีผู้ส่งคำขวัญจำนวนไม่น้อยที่ส่งไปแล้วกรรมการไม่รับพิจารณา เพราะเขียนผิดติดกัน อันเนื่องมาจากเข้าใจเนื้อหาเรื่องคำขวัญไม่ถ่องแท้ จึงต้องพิจารณารางวัลไปอย่างน่าเสียดาย ผู้เขียนจึงควรเสนอความคิดเรื่องการเขียนคำขวัญไว้ เพื่อเผยแพร่ให้ผู้สนใจศึกษาและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองต่อไป

คำขวัญคืออะไร ?

คำขวัญคือ ข้อความที่เรียบเรียงขึ้นด้วยถ้อยคำที่กระหัดรัดสละสลวยเพื่อเรียกร้องความสนใจ โน้มน้าวใจ หรือเพื่อสิริมงคลแก่ผู้ปฏิบัติ มักเรียบเรียงขึ้นเป็นครั้งคราวในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเด็ก วันครู วันแม่ วันแรงงานแห่งชาติ ฯลฯ เป็นต้น

คำขวัญมีจุดมุ่งหมายอย่างไร ?

คำขวัญโดยทั่วไปมีจุดมุ่งหมายกว้าง ๆ ๔ ประการ คือ

๑. เพื่อเตือนใจหรือให้ข้อคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้อ่านหรือผู้เกี่ยวข้อง ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

๒. เพื่อนำน้ำใจให้ผู้อ่านสนใจ ตระหนักในคุณค่า และปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนเลิงเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคม

๓. เพื่อยืนถือเป็นแนวปฏิบัติทั้งของบุคคลและสถาบัน เช่น คำขวัญประจำจังหวัด คำขวัญประจำโรงเรียน และคำขวัญนี้ใช้เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตของแต่ละคน เป็นต้น

๔. เพื่อปลูกใจให้รักชาติ และบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

๕. เพื่อความเป็นศิริมงคลแก่ผู้ปฏิบัติ เช่น การเชิญชวนให้ปฏิบัติธรรมหรือร่วมบำเพ็ญกุศลในวาระสำคัญต่าง ๆ เพื่อความเป็นศิริมงคลทั้งแก่ตนเองและบ้านเมือง

คำขวัญที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร ?

คำขวัญที่ดีจะต้องมีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเฉพาะซึ่งอาจจะตรงกับจุดมุ่งหมายข้อใดข้อหนึ่งที่กล่าวมา แต่จะมีสาระรายละเอียดตามที่กรรมการกำหนดให้ ถ้าจะจำแนกลักษณะของคำขวัญที่ดีโดยสรุปจากลักษณะของคำขวัญทั่วไป พอกจะกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

๑. มีคติหรือข้อคิดชวนให้ผู้อ่านเห็นคล้อยตาม โดยใช้เหตุผลและเร้าอารมณ์ให้ผู้อ่านเห็นดีเห็นงาม และปฏิบัติตามในที่สุด

ตัวอย่าง

ตายแล้วร่างไรประโภชน์ โปรดอยู่กิศดวงตา
เลือกคนที่ดีเข้าสภานเพื่อพัฒนาบ้านเมือง
รักกันเหมือนญาติแล้วชาติจะมั่นคง

๒. ใช้คำกรากรัด สะลวย มีเสียงสัมผัศล้องจองกัน อันมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย และจำได้โดยไม่ตึงใจ

การฝึกฝนจะส่งผลให้เป็นนักเขียน
ขับกระวังคนข้ามถนนระหว่างรถ
สั่งคมจะลงบนถ้ำเคราะห์ภูมาย

๓. เรียบเรียงขึ้นเป็นครั้งคราวในโอกาสสำคัญ ให้มีสาระสอดคล้องกับโอกาสันนั้น ๆ

ตัวอย่าง

วันเด็ก :	สามัคคี มีวินัย ใฝ่ศึกษา จรรยากร
วันครู :	ครูดีมีวินัยและคุณธรรม ย่อมน้อมนำให้เยาวชนเป็นคนดี
วันแม่ :	ให้ของขวัญวันแม่แต่วันนี้ โดยทำดีต่อพ่อแม่ก่อนแก่แม่ ให้ท่านได้ประจักษ์รักของเรา ดีกว่าเฝ้าทำบุญให้มีอายุนั่น

๔. แสดงข้อคิดหรือปรัชญาในการปฏิบัติงานหรือการดำเนินชีวิต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการกิจให้บรรลุผลตามเป้าหมาย หรือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ราบรื่น

ตัวอย่าง

บริการทุกระดับประทับใจ
เรียนดี กีฬาเก่ง เคร่งวินัย น้ำใจงาม
ร่วมแรงแข็งขัน ร่วมกันพัฒนา ใฝ่หาสันติ

๕. มีความประณีตพิถีพิถันในการเลือกสรรถ้อยคำ นำไปสื่อความหมายชัดเจนให้อารมณ์และความรู้สึกซาบซึ้งประทับใจแก่ผู้อ่าน ด้วยการใช้ถ้อยคำที่ลึกซึ้งกินใจและมีน้ำหนัก

ตัวอย่าง

ลูกเติบโตเป็นคนดีมีคุณค่า	ซึ่งใจกว่าลิงได้ได้ที่ให้แม่
หน้าที่ของลูกผู้หญิงอันยิ่งใหญ่	ไม่มีได้เหนือกว่าหน้าที่แม่
ครุสร้างคน เยาวชนสร้างชาติ ครุศาสตร์สร้างครุ	

พอประมาณ มาเสนอผู้อ่านโดยจำแนกตามลักษณะเด่นของเนื้อหาดังนี้
ตัวอย่างคำขวัญประเกทต่าง ๆ

๑. ประเกทโน้มน้าวใจให้ปฏิบัติตาม

ใช้ของไทยเกิดคุณไม่เสียดุลการค้า	
นำมันทุกหยดมีประโยชน์ควรประหดด	
การบริจาคละหิตเป็นการช่วยชีวิตเพื่อนมนุษย์	
ช่วยกันประหดดวันละนิด	เศรษฐกิจจะฟื้นตัว
ร่วมกันสักนิด	ชูบชีวิตสิ่งแวดล้อม
รีบเร่งไปจีดยา	อหิวาต์กำลังระบาด
ขวัญของชาติอยู่ท่องคงพิธ	ขวัญชีวิตอยู่ที่การพัฒนา
ท่องเที่ยวอย่างนักปราชญ์	ไม่ควรพลาดเมืองนครฯ
ท่องเที่ยวเมืองนครฯ	เหมือนทัศนาจรทั่วภาคใต้
เที่ยวทั่วถิ่นไทย	เงินทองไม่หลอกอกประเทศไทย

๒. ประเกทโน้มน้าวใจให้ลับเว้น

วันพระชาวพุทธควรหยุดเหล้า	
เจ็บป่วยอย่าซื้อยา ไปรักษาภกบคุณหมอ	
ไม่อายากให้ลูกหลานดีดยา	อย่าสร้างปัญหาให้ครอบครัว
งดยาเสพติด ชีวิตสดใส สมบูรณ์พลานามัย ชาติไทยจะพัฒนา	
กวดเท่าไหร่ก็ไม่หมด	ถ้าไม่ดึงตึ้งขยะ

๓. แสดงข้อคิดหรือปรัชญาในการปฏิบัติงานและดำเนินชีวิต

คำขวัญประจำเมือง (นครศรีธรรมราช)

เราชวนคร	อยู่เมืองพระ
มั่นอยู่ในสัจจะ	ศิลธรรม
กอร์ปกรรมดีมีมนจะ	พากเพียร
ไม่เบียดเบียน	ทำอันตรายผู้ใด

คติประจำใจ (ชวนครศรีธรรมราช)

ไม่ประพฤติชั่ว	ไม่ทำลายผู้อื่น
มุ่งทำความดี	เจริญด้วยศักดิ์ศรี
ตั้งจิตผ่องใส	ผูกไมตรี
มีมารยาทด้่อทุกคน	

เลี้ยงชีวิตด้วยความสำราญ
ทำงานด้วยความพากเพียร
เรียนด้วยสามัคคี

เปลือง ณ นคร

รอบรู้เรื่องใหม่ ๆ ใจมั่นคง ทรงคุณค่า
สร้างสามัคคี มีความระลึกถึงอยู่เสมอ
ประยัต เกษม

๔. ให้ข้อคิดในวันสำคัญ

วันเด็กแห่งชาติ

เด็กดีเป็นครีแก่ชาติ   เด็กฉลาดชาติเจริญ

เด็กดีเป็นครีแก่ชาติ   เด็กฉลาดชาติปลดภัย

สามัคคี   มีวินัย   ใฝ่คุณธรรม

เด็กในวันนี้   ต้องเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า
เด็กจะมีค่า   ถ้ามีความรู้คู่กับความดี

วันสถาปนาวิทยาลัยครุศาสตร์ธรมราช

แต่งบ้านให้น่าอยู่   แต่งความรู้ให้แตกฉาน

วันครุ

ครุคือผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่า
ต่อการพัฒนาชาติให้ก้าวหน้า

วันแม่แห่งชาติ

ลูกเติบโตเป็นคนดีมีคุณค่า   ชีวิจกว่าลิ่งได้ได้ที่ให้แม่

หน้าที่ของผู้หญิงอันยิ่งใหญ่   ไม่มีใดเหนือกว่าหน้าที่แม่

โปรดสังเกตว่า คำขวัญที่ดีย่ออมมีเนื้อหาสาระครบถ้วนและตรงจุดมุ่งหมาย ถ่ายทอดความคิดไว้อย่างมีคุณค่า ด้วยถ้อยคำที่กระหัดรัด ขัดเจนและมีน้ำหนัก

ทำอย่างไรจึงจะเขียนคำขวัญให้ได้ดี ?

ผู้สนใจเขียนคำขวัญส่งเข้าประกวดในโอกาสต่าง ๆ นั้น ลิ่งสำคัญที่ท่านต้องปฏิบัติมี ๕ ประการ ดังนี้

๑. อ่านกดิกา การประกวดให้เข้าใจ ทั้งจุดมุ่งหมาย ขอบข่ายเนื้อหา รูปแบบที่กำหนดให้ตลอดจนเงื่อนไขหรือข้อกำหนดอื่น ๆ กระดาษที่ใช้ ลายเซ็นรับรอง ฯลฯ เป็นต้น เพื่อที่จะได้ปฏิบัติ

ตามอย่างเคร่งครัด มีฉะนั้นคำขวัญของท่าน อาจไม่ได้รับการพิจารณา เนื่องจากผิดกติกาโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์เป็นได้

๒. หาความรู้เพิ่ม ในเรื่องที่จะเขียนให้ถ่องแท้ ทั้งความรู้ด้านเนื้อหาอันได้แก่ข้อมูลด่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการเขียน และความรู้ด้านศิลปะการเขียน อันได้แก่กลวิธีในการถ่ายทอดความคิดตลอดจนการใช้ภาษาให้น่าสนใจ ควรเตรียมให้พร้อมก่อนลงมือเขียน

๓. เสริมความคิด ให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรม นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาอย่างละเอียด และแสดงความคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ของท่าน ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

๔. ประดิษฐ์ถ้อยคำ เมื่อเกิดความคิดเด่นชัดในใจท่านแล้วจึงเริ่มคิดประดิษฐ์คำขึ้นใช้เรียบเรียง เนื้อความให้กระทัดรัดและชัดเจนที่สุด

๕. นำมาปรุงแต่ง ให้สมบูรณ์ เมื่อเรียบเรียงเป็นคำขวัญเรียบร้อยแล้ว ควรอ่านทบทวนหลาย ๆ ครั้ง เพื่อขัดเกลาภาษา ให้ได้ความชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้

ผู้เขียนขอถ่าวโดยสรุปอีกรอบหนึ่งว่า กลวิธีเขียนคำขวัญให้ได้ดีนั้นต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ๕ ขั้น อันมีส่วนสำคัญดังนี้เพื่อสะดวกในการจัดจำ

ย่านกติกา หาความรู้เพิ่ม เสริมความคิด ประดิษฐ์ถ้อยคำ และนำมาปรุงแต่ง

บรรณานุกรม

ฐานะนี้ย์ นักครุรรพ การประพันธ์ อักษรเจริญทัศน์ ๒๕๑๙

ประภาศรี สีหำไฟ การเขียนแบบสร้างสรรค์ โอดียนสโตร์ ๒๕๓๑

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ อักษรเจริญทัศน์ ๒๕๒๕

ศึกษานิเทศน์ หน่วย จุลสารภาษาไทย เล่มที่ ๘ กรมสามัญศึกษา ๒๕๑๗

สนิท ตั้งหวี เขียนไทย โอดียนสโตร์ ๒๕๒๙.